

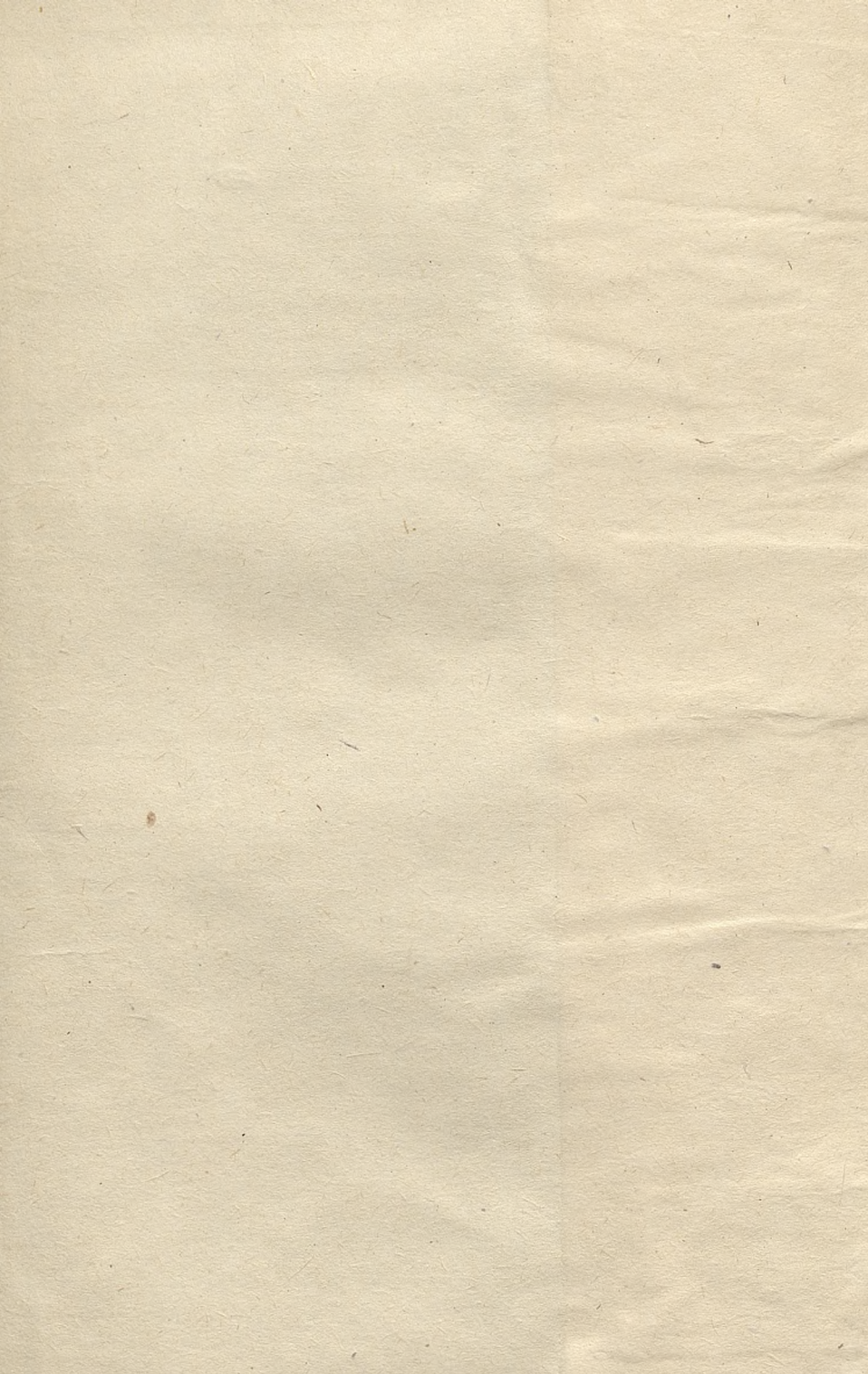
2994

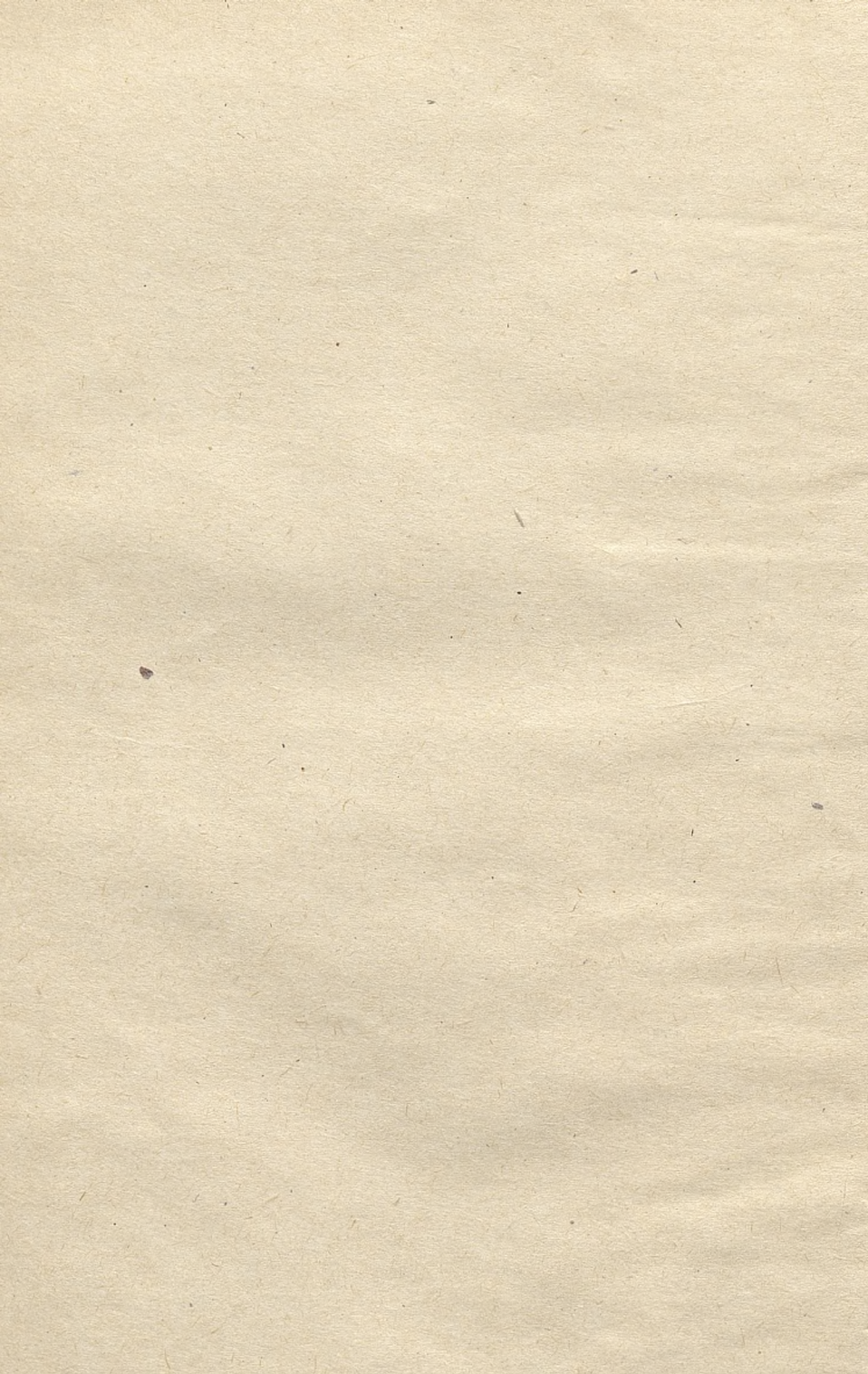
SPRAWOZDANIE
WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1900.

NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ.
W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI Drukarni Jagiellońskiej
POD ZARZĄDEM L. K. GÓRSKIEGO.
1900.

5395

SPRAWOZDANIE

WYŻSZEJ

SZKOŁY HANDLOWEJ

W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1900.

NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI Drukarni Jagiellońskiej
pod zarządem L. K. Górskiego.
1900.

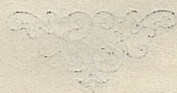
SPRAWOZDANIE

WYŚZEL

SZKOŁY HANDLOWEJ

W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1900.

Nakładem Wysszel Szkoły Handlowej.

W KRAKOWIE

CZCIONKAMI Drukarni Jagiellońskiej

100 NAKŁADEN I. K. Góreckiego.

1900.

Wiadomości ogólne.

W sprawozdaniu za rok szkolny 1898/99 określono z całą potrzebną dokładnością, w jakim duchu Zarząd pragnie dokonać reorganizacji szkoły. Odpowiednie wnioski powzięte na posiedzeniu Zarządu z dnia 19 kwietnia 1899, doczekały się częściowego załatwienia, reskryptem bowiem z d. 16 sierpnia 1899 l. 21006 oznajmił J. E. p. Minister wyznań i oświecenia, „że przeciw prowizorycznemu wprowadzeniu regulatywów tamtejszej wyższej szkoły handlowej, przedłożonych sprawozdaniem z dnia 28 kwietnia b. r. l. 93, nie zachodzi przeszkoda“. Na tej podstawie nowa organizacja wyższej szkoły handlowej weszła w życie już z d. 1 września 1899; na I kursie stało się to oczywiście bez żadnych trudności, na kursach II-gim i III-cim trzeba było obmyśleć plan przejściowy; z dniem 1 września 1900 traci on swoją ważność a wchodzi w życie w całej rozciągłości plan nowy.

W pomienionym reskrypcie zażądał J. E. p. Minister pewnych nieznacznych zmian w statucie organizacyjnym szkoły, nadto reorganizacji t. zw. niższej szkoły handlowej w duchu wymogów nowoczesnych. I oto ważna czynność organizatorska podjęta i przeprowadzona przez Zarząd szkolny w ubiegłym roku szkolnym.

Nauka uzupełniająca, jak nazwa sama wskazuje, ma na celu uzupełniać nabytą już obowiązkową naukę ludową; młodzież szkół ludowych — o ile nie kształci się w szkołach średnich — znajduje zajęcie w rozmaitych zawodach życia praktycznego; nauka dopełniająca musi się przeto stosować do warunków jej pracy. I dla-

tego jest ona raz nauką ogólną, innym razem znowu zawodową w rozmaitych kierunkach. Istnieją przeto szkoły uzupełniające ogólne obok zawodowych, do których to ostatnich należą handlowe szkoły uzupełniające. Zadaniem tychże jest „osobom będącym w praktyce handlowej dać sposobność do uzupełnienia swych wiadomości i przyczynić się do podniesienia ich zarobkowości“. W określeniu tem zawarty jest wyraźnie kierunek nauki w handlowej szkole uzupełniającej; rozchodzi się głównie o ułatwienie nabycia wiadomości zawodowych, bo te przede wszystkim mogą się przyczynić do podniesienia zarobkowości zawodowej.

Szkół takich namnożyło się w ostatnich dziesiątkach lat bardzo wiele i w Austrii i po za jej granicami; wszystkie powstały z inicjatywy oświeconych, inteligentnych sfer kupieckich, które odczuwały coraz więcej potrzebę inteligentnej a z tego powodu dzielniejszej pod każdym względem warstwy pomocników handlowych wszelkiego rodzaju. Ale — jak zawsze i wszędzie — szkoły te musiały sobie wywalczyć swój byt w szerokim a drobnym świecie handlowym, który sądził a może i sądzi niejednokrotnie, że odrywając praktykantów handlowych choćby na kilka godzin w tygodniu od zajęć praktycznych dla uzupełnienia ich zawodowej wiedzy, ponosi ofiarę, jeżeli nie niepotrzebną, to zbyt kosztowną i kosztowną. I dlatego owe szkoły weszły na porządek dzienny ze skromnymi bardzo żądaniami, bo z 4—6 godzinną nauką tygodniową w tem słusznym przekonaniu, że już w następnych pokoleniach nastąpi zwrot w opinii warstw kupieckich, że sami kupcy zaczną się domagać lepszego wykształcenia swych praktykantów. Tak też się dzieje. Już plan normalny dla tych szkół wypracowany i wydany przez c. k. Ministerstwo wprowadza 3-letni kurs nauk po 8 godzin w tygodniu a dziś powszechnem jest mniemanie, że liczba ta jest zamałą, że szkołom uzupełniającym handlowym trzeba przyznać więcej godzin naukowych. Można też zauważyć ruch w tym kierunku. Dawniejsze szkoły przekształcają się, rozszerzają swój program naukowy. — Charakterystyczną jest w końcu okoliczność, że proces ten najobficiej odbywa się w okolicach, w których handel i przemysł najczęściej się rozwijają. Czechy, Niemcy w bardziej przemysłowych i handlowych okolicach zasiane są po prostu takimi szkołami. Jest

w tem najwyraźniejszy dowód ich użyteczności a zarazem wskazówka, że bez podniesienia oświaty wogóle a zawodowej w szczególności społeczeństwo nowożytnie ostać się nie może. W kraju naszym tego rodzaju szkół istnieje zaledwie 3; krakowska pod nazwą niższej szkoły handlowej istnieje od r. 1881; wykształciła ona już bardzo liczny szereg uczniów i oddała niezawodnie ważne usługi światowi handlowemu w Krakowie i kraju. Organizacya jednak tej szkoły jest na dzisiejsze stosunki do pewnego stopnia wadliwą, a to z powodu nieodpowiedniego, bo nieco ograniczonego rozmiaru przedmiotów zawodowych. Pod tym też względem nową organizacyą, polegającą na lepszym w niej uwzględnieniu nauki zawodowej, niż dotąd, należy powitać z zadowoleniem. Szczegóły dzisiejszej organizacyi są następujące:

Szkoła składa się z trzech kursów rocznych; nauka w każdym trwa przez godzin 12 w tygodniu, jak dotąd — czyli razem 36 godzin w tygodniu. W owym rozmiarze poświęcono: rachunkom kupieckim godzin 7 (dawniej 6), buchhalteryi godzin 4 (dawniej 2), korespondencyi i ćwiczeniom kantorowym godzin 3 (dawniej 2), nauce o handlu i wekslach godzin 2 (tylęż dawniej), geografii handlowej godzin 4 (jak dawniej) i kaligrafii godzin 4 (jak dawniej), językowi polskiemu godzin 5 (dawniej 6), niemieckiemu godzin 7 (dawniej 10) — razem przedmiotom zawodowym godzin 24 (dawniej 20), językom godzin 12 (dawniej 16). Ale nietylko liczbowo w nowej organizacyi poświęca się więcej uwagi przedmiotom zawodowym, ale także i pod względem treści; odnosi się to przedewszystkiem do nauki buchhalteryi, której program nowy obejmuje także zasady buchhalteryi podwójnej — na co pierwiej przy wymiarze 2-godzinnyim nauki nie było po prostu czasu, nadto do nauki korespondencyi handlowej, która w 2 godzinach III kursu może już objąć pewną zaokrągloną i do potrzeb tej młodzieży dobrze zastosowaną całość.

W tej organizacyi uzupełniająca szkoła handlowa w Krakowie będzie może najlepszą z dotychczasowych w Austrii — i słusznie należy się spodziewać, że wyda z czasem owoce najpożądanejsze — byle tylko nasz świat kupiecki zdobył się na odwagę posyłania swych uczniów na tę naukę.

Projekt regulaminu uzupełniającej szkoły handlowej i jej planu naukowego uchwalony na posiedzeniu Zarządu z dnia 16 pa-

żdziernika 1899 przedłożony został c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia w dniu 31 października 1899 do l. 133 i 134 wraz ze zmianami, żądaniami przez c. k. Ministerstwo w statucie organizacyjnym wyższej szkoły handlowej do zatwierdzenia. Dotychczas niestety — zatwierdzenia tego niema, z której to zwłoki szkoła tylko szkodę ponosi, nie może bowiem uzyskać przywilejów, któremi cieszą się inne szkoły, t. j. prawa publiczności i związanego z niem prawa jednorocznej służby wojskowej.

Pomieszczenie szkoły.

Sprawa należytego pomieszczenia szkoły, rozpoczęta w zeszłym roku, postąpiła bardzo naprzód. Z polecenia komisji, złożonej z delegatów Rady miasta i Izby handlowo-przemysłowej, przedsięwziął dyr. Dr Bandrowski w sierpniu 1899 dłuższą podróż naukową w celu poznania najnowszych szkół handlowych tak pod względem ich pomieszczenia, jak i urządzeń. W myśl też wskazówek, zaczerpniętych w tej podróży, zajęła się komisja wyszukaniem odpowiedniego miejsca pod budowę, jakoteż poleciła wypracować p. Knausowi szkice dla budynku nowej szkoły. Po wielu zabiegach komisja na posiedzeniu z dnia 19 marca 1900 r. uchwaliła udać się do Rady miasta z prośbą o bezpłatne odstąpienie pod budowę części parceli, położonej przy ulicy Czystej a równocześnie rozglądając się w szkicach i przybliżonych kosztorysach, prosić Radę miasta, by postarała się u wys. Sejmu o zasilek potrzebny dla należytego uposażenia budynku w kwocie 70.000 kor., pokazało się bowiem, że koszt budowy i urządzenia szkoły dochodzić będzie kwoty około 230.000 koron, komisja natomiast rozporządza w całości kwotą 160.000 koron.

Obie te uchwały komisji doczekały się pomyślnego załatwienia ze strony Rady miasta na jej posiedzeniu z dnia 22-go marca 1900 r. Wtedy bowiem powzięła Rada miasta następujące uchwały:

- 1). Pod budowę wyższej szkoły handlowej przeznaczą się z realności miejskiej objętej wykazem hip. L. 580 — część gruntu około 354 sążni kwadr. wynoszącą z tem, że przed frontem szkoły

ma być założoną ulica 15 m. szeroka łącząca ulicę Czystą z ulicą Krupniczą.

2). Prezydium miasta wniesie do Sejmu krajowego petycję, aby kraj udzielił gminie na ten cel subwencji w kwocie 70.000 koron. Subwencja ta mogłaby być przyznana w ten sposób, by kraj przejął na siebie spłatę rat procentowych i amortyzacyjnych od pożyczki.

Tak więc ponownie złożyła Rada miasta dowód swej pieczołowitości o wyższą szkołę handlową w Krakowie, dowód jak bardzo zajmuje się podniesieniem oświaty zawodowej nie tylko w samym Krakowie — ale także w kraju, bo nie ulega wątpliwości, że na długie czasy szkoła krakowska będzie ogniskiem zawodowej nauki handlowej dla całej zachodniej połaci kraju. — Niechże wolno będzie i Dyrekcyi i Zarządowi wyższej szkoły handlowej w Krakowie złożyć i na tem miejscu Reprezentacyi miasta najgłębsze podziękowanie.

Ze strony Sejmu nie doczekała się petycja miasta o przyznanie się do kosztów budowy stanowczego załatwienia — ale po troskliwości Sejmu o wszystkie sprawy kraj obchodzące możemy się spodziewać, iż i w tej tak ważnej dla zawodowej oświaty sprawie nie poskąpi pomocy miastu, które do znacznych obowiązków i ciężarów na ten cel już się zobowiązało.

Równocześnie poleciła komisya — zgodziwszy się na szkice — wypracować p. Knausowi plany i kosztorysy szczegółowe i jest uzasadniona nadzieja, że już w bieżącym roku rozpocznie się budowa, aby nowy gmach w r. 1901 lub następnym mógł być oddany do użytku szkoły.

Środki i przybory naukowe.

Już w zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczono, iż w dzisiejszym budynku nie ma po prostu miejsca na przechowanie znaczniejszych zbiorów naukowych, że znajdują się one w całej pełni w budynku nowym, który w myśl wypracowanych planów będzie stał na wysokości swego zadania nie tylko pod względem ubikacyi, ale także urządzeń wewnętrznych, zbiorów naukowych, pracowni itd. Na razie a więc w roku szkolnym 1900/1 szkoła

musi się zadowalać tymi skromnymi środkami, którymi rozporządza. Trzeba jednak dodać, że zbiory te doznały w ubiegłym roku szkolnym znacznieszego rozszerzenia a przede wszystkim biblioteka uczniów i zbiór przyborów geograficznych. — Trzeba wreszcie zaznaczyć, że szkole wolno korzystać na razie — dzięki uprzejmości władz szkolnych — ze środków i zbiorów naukowych innych szkół krakowskich. I tak korzystają uczniowie z gabinetu fizycznego gimnazjum św. Jacka, z gabinetu historii naturalnej gimnazjum św. Anny, z pracowni chemicznej c. k. państwowej szkoły przemysłowej — przebywając tamże na lekcjach eksperymentalnych i ćwiczeniach praktycznych. Za te ułatwienia naukowe należy się Dyrekcyom pomienionych szkół najżywsze podziękowanie.

Do ułatwień naukowych należy zaliczyć tegoroczne wycieczki naukowe uczniów III kursu. Odbywały się one w maju b. r. a objęły następujące zakłady przemysłowe: w Krakowie: gazownię miejską, fabrykę wyrobów platerowanych Jarry i Jakubowskiego, w Podgórzu: fabrykę cementu Libana i Spółki i wapiennik miejski, w Tarnowie: hutę szklaną Glasera i Ski i tartak parowy JO. Ks. Sanguszki, w Trzebini: hutę cynkową Dra Lovitscha i Ski, rafineryę nafty spółki akcyjnej dla przemysłu naftowego, w Krzu: hutę cynkową, w Sierszy wreszcie: kopalnię węgla tamtejszych zakładów górniczych. Wszędzie zwiedzano fabrykę nie tylko pod względem technicznych urządzeń, ale także handlowych i kupieckich. Wszędzie doznali uczniowie najuprzejmiejszego przyjęcia i poparcia, za co wszystkim Zarządom pomienionych zakładów należy się na tem miejscu serdeczne uznanie i podziękowanie.

O znaczeniu dydaktycznem wycieczek naukowych każdemu wiadomo. Są to jakby doskonałe ilustracye w dziele naukowym; one ułatwiają, uzmysławiają słowo i sprowadzają naukę ze sfery teorii w dziedzinę praktyki życiowej. Dla umysłu młodego, kształcącego się zawodowo, taki związek nauki z życiem jest w wysokim stopniu pożądanem stwierdzeniem zasadniczej potrzeby liczenia się w szkole — z życiem i naodwrot w życiu — ze szkołą, nauką.

O ileż większą podniecie do pracy i kształcenia się zawodowego można zaczerpnąć przy zwiedzaniu własnych zakładów

przemysłowych, owoców pracy, zapobiegliwości, talentu ziomków! Tu wprost czerpie uczeń nietylko zachętę do pracy, ale i odwagę do samodzielnego zapatrywania się na świat, otuchę we własne siły, widząc, że w społeczeństwie to zaufanie do własnych sił coraz więcej się budzi.

Dziś — miło to stwierdzić, — w Krakowie i okolicy można już zobaczyć niejedno bardzo poważne dzieło z dziedziny przemysłowej. — Oby tylko dalej i dalej — a uczniowie szkół zawodowych oby rozumieli, że zadaniem ich przygotować się w szkole nauką, pracą i ścisłością w wykonywaniu obowiązków do współdziałania w wytworzeniu, utwierdzeniu i krzewieniu oświeconego przemysłu i handlu, tych podstaw ekonomicznego rozwoju narodowego.

W przyszłym muzeum towaroznawczem postanowił Zarząd szkoły zgromadzić, obok innych, przedewszystkiem zbiór towarów, a więc wyrobów i wytworów krajowych. Będzie to nietylko z pożytkiem dla szkoły, ale zarazem z pożytkiem dla szerszych warstw handlowych Krakowa. I dlatego zwrócił się Zarząd szkoły do wielu firm krajowych z następującą prośbą:

„Akademia handlowa w Krakowie, istniejąca w obecnej organizacyi od lat dwóch, pragnie założyć Muzeum towaroznawcze i technologiczne, a w nim oddział towarów i wytworów przemysłu krajowego. Kolekcya taka nietylko dla szkoły miałaby ważne znaczenie, ale także dla ogółu, który każdej chwili mógłby się przekonać o istnieniu i zakresie wytwórczym przemysłu i handlu krajowego.

„Podpisana Dyrekcyja udaje się przeto do Szanownego Zarządu z prośbą o łaskawe ofiarowanie zbioru swych wytworów, ile możliwości w układzie wykazującym wszystkie okresy przeróbki od materiału surowego, aż do wytworu gotowego. Byłby również pożądanym ogólny opis tamtejszego zakładu.

„W nadziei, że Szanowny Zarząd poprze pożyteczny zamiar stworzenia w Akademii handlowej w Krakowie zbioru wyrobów i towarów przemysłu krajowego, podpisana Dyrekcyja ma zaszczyt pisać się

z poważaniem

Dyrekcyja Akademii handlowej w Krakowie».

Odezwa ta wydała już pożądane owoce; niektóre bowiem firmy pospieszyły z przychylną odpowiedzią i albo już nadesłały swoje okazy, albo też zobowiązały się nadesłać, niekiedy w bardzo kosztownej kolekcji w ciągu r. 1901. Akcja jest w toku, a w przyszłym sprawozdaniu znajdzie się o jej wyniku obszerna wzmianka.

Organizacya grona nauczycielskiego.

Ostatnią czynnością organizacyjną, którą Zarząd obecnie się zajmuje, jest organizacya grona nauczycielskiego. Dotychczas szkoła posługuje się siłami nauczycielskimi innych zakładów naukowych, albo korzysta z zawodowych sił tutejszych instytucyj finansowych. Stan taki mógł się utrzymywać, jak długo w szkole istniał tylko jej oddział niższy, t. j. dzisiejsza szkoła uzupełniająca, która zajmowała codziennie tylko po 2 godziny nauki; natomiast z chwilą wprowadzenia w życie oddziału wyższego, a dalej z chwilą przeistoczenia tegoż na szkołę o 4 kursach z 33—43 godzinami nauki w tygodniu, coraz więcej daje się odczuwać potrzeba zorganizowania własnego grona nauczycielskiego. I dlatego po reorganizacji statutu i planu naukowego, po zapewnieniu szkole odpowiedniego pomieszczenia, zajął się Zarząd organizacją grona nauczycielskiego. Sprawa oczywiście nie jest tak łatwą, jakby się mogło wydawać, głównie z powodu potrzeby stworzenia funduszu emerytalnego, jednakże należy się spodziewać, że i ta sprawa zakończy się — i to może w niedalekiej przyszłości — pomyślnie.

I.

Plan i program szczegółowy nauk w Akademii handlowej.

a) Plan nauk.

Liczba porz.	Przedmioty	godzin tygodniowo w kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	I. Obowiązkowe:					
I.	Rachunki kupieckie	4	4	2	2	12
II.	Ćwiczenia kantorowe i	2	—	—	—	6
	Korespondencya handlowa	—	2	2	—	
III.	Buchalterya	—	2	4	—	13
	Kantor wzorowy	—	—	—	7	
IV.	Nauka o handlu	—	1	—	—	1
V.	Prawo wekslowe	—	—	2	2	4
	Prawo handlowe	—	—	—	—	
VI.	Ekonomia społeczna	—	—	—	3	3
VII.	Nauka o środkach komuni- kacyjnych	—	—	—	1	1
VIII.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
IX.	Towaroznawstwo	—	—	2	2	4
X.	Arytmetyka polityczna	—	2	2	—	6
XI.	Geometrya	2	—	—	—	
XII.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
XIII.	Fizyka	3	—	—	—	3
XIV.	Chemia	—	3	2	—	5
XV.	Kaligrafia	3	2	—	—	5
XVI.	Stenografia i pisanie maszynowe	—	—	2	2	4
XVII.	Język polski	4	4	3	3	14
XVIII.	Język niemiecki	5	5	5	4	19
XIX.	Język francuski	3	4	4	4	15
XX.	Historya powszechna	2	2	2	2	8
	Razem	33	33	34	34	134
	II. Nadobowiązkowe:					
XXI.	Ćwiczenia chemiczne	—	—	3	—	3
XXII.	Ćwiczenia towaroznawcze	—	—	—	3	3
XXIII.	Język angielski	—	2	2	2	6
XXIV.	Język rosyjski	—	2	2	2	6
XXV.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem	35	39	43	43	160

b) Program nauk szczegółowy.

I. Rachunki kupieckie.

Cel nauki: Na jasnym zrozumieniu oparta biegłość w przeprowadzeniu wszelkich obrachowań ważnych dla kupców z zakresu handlowego, jakoteż bankowego, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb praktyki kupieckiej.

KURS I. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie 4 działań rachunkowych liczbami całymi i dziesiętnymi i ułstkami zwyczajnymi, ze szczególnem uwzględnieniem dokładnego a szybkiego liczenia praktycznego. Działania liczbami mianowanemi, z zastosowaniem wzajemnego stosunku miar, wag i monet najgłówniejszych państw handlowych.

Reguła trzech pojedyncza: metoda rozkładania i redukcji. Składana reguła trzech. Reguła łańcuchowa. Rachunek przeciętny. Reguła spółki i reguła mieszaniny.

Oprócz bieżących zdań domowych miesięcznie 2 zdania szkolne.

KURS II. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie trudniejszych partyj roku pierwszego. Wyczerpujące traktowanie rachunku odsetkowego, od setki do setki i w setce.

Zastosowanie rachunku odsetkowego w praktyce handlowej: Obliczanie kosztów handlowych (skonta, komisowego, rabatu etc.), strąceń frachtowych (tara, nawaga, refakcja, etc.). Pojedyncze obliczenia towarowe (rachunki miejscowe i pojedyncze faktury). Rachunki zysków i strat. Rachunek procentowy w ściślejszem znaczeniu. Obliczanie procentu rachunków bieżących (conto-corrente) według rozmaitych metod. Rachunek terminowy, rachunek dyskontowy.

Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie najważniejszych części przedmiotu kursu 2-go.

Najpotrzebniejsze wiadomości praktyczne z rachunku szlachetnych metali i monet. Obliczanie weksli zagranicznych (dewiz) według ceduł najważniejszych miejscowości giełdowych (także zamorskich). Obliczanie papierów wartościowych w wiedeńskiej cedule urzędowej, notowanych według zagranicznych ceduł giełdowych. Obliczenia towarowe: faktury, rachunki sprzedaży, kalkulacje pojedyncze i składane.

Co 14 dni zadanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie rachunku monet, dewiz i papierów wartościowych ze szczególnem uwzględnieniem zagranicznych, a mianowicie zamorskich miejscowości. Wprowadzenie do rachunków przedwstępnych (arbitraż), arbitraż weksli i efektów. Rachunki towarowe: powtórzenie kalkulacji. Obliczenie paritetów i wykonanie kalkulacji zboża, kawy, cukru, bawełny, nafty i spirytusu według praktyki wybitniejszych światowych ognisk handlowych.

Co 14 dni zadanie szkolne.

II. Korespondencya handlowa i ćwiczenia kantorowe (biurowe).

KURS I. (2 godziny).

Wygotowanie prostych not i rachunku w handlu towarowym, faktur, rachunków kupna i sprzedaży. Wypełnianie weksli, przekazów i bonów. Pokwitowania i potwierdzenia odbioru. Dokumenty odnoszące się do ruchu towarowego (frachty, conosementy etc.). Dokumenty odnoszące się do ruchu pocztowego (adresy listy i przekazy pocztowe pieniężne, zlecenia pocztowe, wysyłka pakietów pocztowych do kraju i za granicę). Uczniowie powinni po części sami sporządzać potrzebne formularze.

KURS II. (2 godziny).

Istota i forma listu kupieckiego. Manipulacya z przechodzącymi listami wogóle. Szczegółowe opracowanie listów z rozmaitych dziedzin ruchu handlowego, o ile te są zrozumiałe dla uczniów tego kursu. (Równocześnie z kursem teoretycznym odbywa się pisanie listów, będących w związku z rachunkowością).

Przy układaniu listów wzorowych w szkole powinni uczniowie, o ile możliwości, przykładać się do samoistnego współpracy i przyswajać sobie już na tym kursie pewne zwroty listów handlowych. Za zadanie domowe uchodzą kopie wypracowanych w szkole listów.

Co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Systematyczna nauka korespondencji: Szczegółowe wypracowanie listów z poszczególnych dziedzin handlu, w połączeniu z dalszym ciągiem innych praktyk handlowych.

Łatwiejsze kontrakty, umowy, podania do władz (np. zawiadomienie o zmianie zaszłej w firmie etc.).

Zadania domowe i szkolne jak w kursie II.

III. Buchalterya i kantor wzorowy.

Cel nauki: Teoretyczne i praktyczne wiadomości o rozmaitych metodach prowadzenia ksiąg kupieckich.

KURS II. (2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ilościowego i wartościowego. Teoretyczne objaśnienie celu prowadzenia ksiąg. Najważniejsze ustępy ustawy handlowej, odnoszące się do prowadzenia ksiąg handlowych. Urządzenie ksiąg handlowych. Objaśnienie wyrażeń technicznych. Przerobienie kilku przykładów ksiązkowania interesów towarowych, wekslowych, spedycyjnych i komisowych. Przeprowadzenie obszerniejszego przykładu interesów spółki handlowej przez przeciąg jednego miesiąca z odpowiednią korespondencją i odnośnem zamknięciem ksiąg.

KURS III. (4 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia wartościowego i ilościowego. Ważność i charakter tego ksiązkowania. Objaśnienie rachunków, ksiąg głównych i pomocniczych. Praktyczne przeprowadzenie przykładu przerobionego już na drugim roku według buchalteryi pojedynczej, przyczem ma być uczniom jasno wskazana różnica między jednym i drugim systemem ksiązkowa-

nia. Praktyczne przeprowadzenie dwumiesięcznego przykładu interesu towarowego hurtownego przez buchalterią podwójną z uwzględnieniem interesu wekslowego, komisowego i spedycyjnego. Równocześnie mają być sporządzane odnośne dokumenta handlowe. Zamknięcie ksiąg. Buchalteria jawnej spółki handlowej. Istota prowadzenia tajnej buchalterii.

KURS IV. (7 godzin).

Buchalteria spółek handlowych: komandytowej i akcyjnej. Interes partycypacyjny. Buchalteria bankowa, fabryczna i rolnicza. Zasady buchalterii amerykańskiej i państwowej (kameralnej). Wypracowanie zawiłych bilansów.

Przez ostatnie pięć miesięcy tego roku:

Ćwiczenia w kantorze wzorowym.

Praktyczne ksiązkowanie paromiesięcznego przykładu interesu, przyczem uczniowie mają być rozdzieleni według różnych gałęzi przedsiębiorstwa, jednakowoż związek pojedynczych interesów pomiędzy sobą ma być zachowany.

Wypracowanie odnośnej do interesu korespondencyi i innych dokumentów, z uwzględnieniem ważniejszych obrotów komunikacyjnych, jako to: pocztowej kasy oszczędności, rachunków żyrowych i innych banków, asekuracyj i t. p.

Zakończenie tego przedmiotu polega na sporządzeniu bilansów i inwentarzy, z dołączeniem zestawienia majątku pojedynczych działów interesu, względnie rachunku strat i zysków.

IV. Nauka o handlu.

Celem nauki o handlu jest zaznajomienie uczniów z najważniejszymi urządzeniami handlu, a przez to wprowadzenie niejako w kupieckie studia.

KURS II. (1 godzina).

Zasadnicze pojęcia handlu w ogólności. Rodzaje handlu. Środki wymiany w handlu. O pieniądzu w ogólności, waluty. Miary i wagi w handlu najważniejszych państw. Środki wypłaty w obrocie (złoto, srebro, monety zdawkowe, banknoty, czek, asygnaty kasowe, weksle).

Stan handlowy: kupiec, firma, personal pomocniczy w handlu.

Spółki handlowe. Pośrednicy handlowi: komisant, spedytor, agent, przewoźnik.

V. Prawo wekslowe i handlowe.

Cel nauki: Uzyskanie wiadomości z prawa wekslowego i handlowego, potrzebnych kupcowi w praktyce, oraz należyte ich stosowanie w obrocie handlowym. Obznajomienie z najważniejszymi stosunkami prawnymi wynikającymi z prowadzenia czynności handlowych.

KURS III. i IV. (po 2 godziny).

Materyalne prawo wekslowe podług ordynacyi wekslowej (w formie objaśnienia przepisów tejże ordynacyi). Nauka o stemplu wekslowym. Najważniejsze zasady procesu wekslowego, mianowicie wyjaśnianie środków dowodowych i środków prawnych. Objąsanie wszystkich tych punktów za pomocą praktycznych przykładów i przypadków. Omówienie odmiennych ustaw zagranicznych, w szczególności ustawy węgierskiej.

Prawo handlowe, prawo konkursowe, prawo przemysłowe, ochrona znaczków, wzoru i ochrona patentowa; urządzenie i zakres działania Izb handlowych i przemysłowych, tudzież Gremiów (kongregacyi) kupieckich.

Podstawę wykładów tworzy powszechny kodeks handlowy niemiecki, obowiązujący w Austrii, przy tem historyczne i praktyczne — nie szczegółowe jednak — objaśnienia przepisów postępowania spornego, odnoszące się do wykonywania sądownictwa, tudzież ordynacyi konkursowej. Zasadnicze przepisy ordynacyi przemysłowej i patentu o handlu obnośnym, oraz najważniejsze przepisy dodatkowe dotyczące handlu. Dla ułatwienia zrozumienia tam, gdzie potrzeba, praktyczne objaśnienie pojęć prawnych powszechnego kodeksu cywilnego.

VI. Ekonomia społeczna.

Nauka gospodarstwa społecznego.

Cel nauki: Zrozumienie ogólnych prawideł gospodarczych ze szczególnem uwzględnieniem objawów obrotu handlowego.

KURS IV. (3 godziny).

Znaczenie gospodarstwa społecznego, pojęcia zasadnicze (gospodarstwo indywidualne a społeczne, dobro itd.).

Wytwarzanie dóbr i jego czynniki: przyroda, praca, zasoby, współdziałanie tych czynników.

Obrót dóbr: *a)* Zamiana, wartość zamienna, cena, podaż i popyt, wolna konkurencja, monopol. *b)* Pieniądz, system monetarny. *c)* Kredyt. *d)* Nauka o handlu. *e)* Komunikacje. *f)* System celny.

Podział dóbr: Robotnicy, kapitałiści, przedsiębiorcy, dochód. Nierówność w podziale dóbr.

Spożycie dóbr: Spożycie wytwórcze i niewytwórcze. Ubezpieczenia.

Wpływ państwa na gospodarstwo społeczne: Środki wzmocnienia wytwórczości wogóle. Polityka: rolnicza, przemysłowa, handlowa. Kwestya celna i kolejowa. Przesilenia. Podatki i kredyt publiczny.

Zakończenie: Dzieje doktryn ekonomicznych: Merkantylizm (Colbert), Fizyokratyzm (Quesnay), System przemysłowy (Adam Smith). Szkoła wolnego handlu. Kierunki przeciwnie.

VII. Nauka o środkach komunikacyjnych.

Cel nauki: Celem tej nauki zapoznanie uczniów z nowożytnymi środkami komunikacyjnymi (kolejami żelaznymi i drogami wodnymi), z ich ekonomicznem znaczeniem oraz z odnosnymi przepisami prawnymi i postanowieniami taryfy.

KURS IV. (1 godzina).

1) Rozwój środków komunikacyjnych ze szczególnem uwzględnieniem Austro-Węgier, ich wpływ na ukształtowanie się państwowych, ekonomicznych i społecznych stosunków. Zakres działania państwa na tem polu (polityka komunikacyjna, system koncesyi, prawo państwa do nadzoru i normowania taryf). Systemy administracyjne co do środków komunikacyjnych.

2) Przepisy prawne, dotyczące umowy o przewóz, międzynarodowe układy taryfowe, ogólne przepisy taryfowe.

3) Rozwój taryf na kolejach żelaznych i drogach wodnych. Systemy taryfowe. Objaśnienie taryfy osobowej i rzeczowej. Istota i ustrój związków oraz karteli taryfowych.

4) Sposoby zaznajamiania się z wykazami taryfowymi, wnoszenie reklamacji w sprawie kosztów przewozu, terminu dostawy, wreszcie reklamacje o odszkodowanie (uszkodzenie towarów itd.).

5) Ogólny pogląd na ustawy i taryfę celną. Zasady ocenia towarów.

VIII. Geografia handlowa.

Cel nauki: Znajomość stosunków handlowo-geograficznych poszczególnych państw ziemi, ich miejsce i udział w ruchu handlowo-swiatowym z uwzględnieniem ich stosunków handlowych i politycznych do Austro-Węgier.

KURS I. (2 godziny).

Pojęcia zasadnicze geografii matematycznej potrzebne do zrozumienia map geograficznych. Zasady geografii fizycznej, przede wszystkim tych jej części, które są w ścisłym związku z produkcją i ruchem handlowym. Szczegółowy opis Monarchii austro-węgierskiej pod względem geograficzno-handlowym (stosunki orohydro-graficzne i klimatyczne, ludność, produkcja rolnicza i górnicza, przemysł i handel, najważniejsze linie kolejowe i drogi wodne na morzu i wśród lądu stałego).

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego kursu. Geografia handlowa Niemiec, Szwajcaryi, Włoch, krajów nadduńskich, Czarnogóry i Turcyi, oraz ich kolonij, względnie posiadłości.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego kursu. Geografia handlowa Grecyi, Rosyi, Persyi, Skandynawii, Holandyi, Belgii, Francyi, Hiszpanii, Portugalii, oraz ich kolonij.

KURS IV. (2 godziny).

Powtórzenie przedmiotu nauki drugiego i trzeciego kursu. Geografia handlowa Wielkiej Brytanii i jej kolonij, Stanów Zjednoczonych, Ameryki północnej, państw Ameryki romańskiej, niezależnych państw Azji (Chin, Japonii, Indochin itd.) i Afryki, o ile dla ruchu handlowego mają istotne znaczenie. Szczegółowe powtórzenie geografii Monarchii austro-węgierskiej ze szczególnem uwzględnieniem konstytucyi i administracyi. Pogląd na handel światowy co do ważniejszych jego przedmiotów jakoteż środków komunikacyjnych chwili obecnej.

Dobrze urządzony gabinet geograficzny ma służyć do ożywienia i ułatwienia nauki.

IX. Towaroznawstwo i technologia.

Cel nauki: Systematyczny przegląd najważniejszych towarów handlu światowego (o ile nie omawiano ich już przy nauce chemii) z uwzględnieniem ich charakterystycznych cech, technicznego otrzymywania z materiałów surowych, zastosowania, pochodzenia i częściej używanych sposobów fałszowania.

KURS III. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata mineralnego tak surowych jak i sztucznych, a więc: metale, ich rudy i produkta hutnicze, towary gliniane, szkło, materiały budowlane, materiały rysunkowe i farbierskie, naturalne materiały opałowe, sole i chlorki metali itd.

Przy omawianiu pojedynczych gałęzi przemysłu należy podnieść wpływy lokalne na ich rozwój (tak sprzyjające, jak i tamujące).

KURS IV. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata roślinnego i zwierzęcego:

a) Towary pochodzenia roślinnego o budowie roślinnej: Całe rośliny i części tychże, korzenie, liście, kwiaty, owoce, drzewa, kory, włókna itd.

- b) Towary pochodzenia roślinnego, nie mające budowy roślinnej: Gummy, balsamy, olejki eteryczne, tłuszcze, soki mleczne, ekstrakta itd.
- c) Towary pochodzenia zwierzęcego: Całe zwierzęta, mięso, mleko, przetwory z mleka, skóra i jej części (skóry wyprawne, włosy, łuski), kości, zęby, rogi, tłuszcze i ich przetwory, w organizmie zwierzęcym wytwarzane i wydzielane ciała (piżmo, jedwab, воск, guano, perły, perłowa macica, gąbki itd.).
- Przy omawianiu towarów ze świata roślinnego i zwierzęcego należy zaznaczyć ich użytek jako pokarmów, używek, środków leczniczych itd. albo jako materiałów ważnych w technice.
- Nauka ma być pogładową, opartą na okazywaniu próbek towarów, tablic itd. i na zwiedzaniu zakładów technicznych.

Tym uczniom, którzy chcą w towaroznawstwie nabyć nie tylko ogólne, pogładowe, ale głębsze wiadomości, daną jest do go sposobność w laboratorium towaroznawczem.

X. Arytmetyka ogólna i polityczna.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych działów arytmetyki ogólnej i politycznej z szczególniejszem uwzględnieniem potrzeb praktycznych.

KURS II. (2 godziny).

Cztery działania na liczbach ogólnych. Ułamki, stosunki, proporcje, potęgi, pierwiastki, logarytmy. Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Równania 1-go i 2-go stopnia o jednej i kilku niewiadomych. Równania nieoznaczone, wykładnicze, szeregi arytmetyczne i geometryczne, kombinacje. Zasady rachunku prawdopodobieństwa, wzór Newtona.

Co tydzień zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

Rachunek procentu składanego i rentowego. Pożyczki. Plany amortyzacyjne. Obliczanie rent dożywotnich i spadków. Niektóre ważne zadania z rachunku ubezpieczenia na życie.

Co 14 dni zadanie domowe, co 4 tygodnie zadanie szkolne.

XI. Geometrya.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych twierdzeń geometrycznych, potrzebnych do rozwiązywania zadań rachunkowych i konstrukcyjnych przychodzących często w życiu.

KURS I. (2 godziny).

Elementy planimetrii ze szczególnem uwzględnieniem figur prostoliniowych i koła. Objaśnienie przecięć stożkowych. Elementy stereometrii, osobiwie obliczanie wielkości ważniejszych brył.

XII. Historia naturalna.

Cele nauki: Poglądowa nauka historii naturalnej jako podstawa do nauki towaroznastwa ze szczególnem uwzględnieniem tych działów, które są niezbędne do poznania, odróżnienia i badania najważniejszych płodów surowych, będących w handlu.

KURS I. (3 godziny).

- a) Mineralogia: Dokładna nauka o minerałach, mających praktyczne zastosowanie w handlu.
- b) Zoologia: Szczególniejsze uwzględnienie tych klas i typów, które dostarczają w znaczniejszej ilości surowych płodów dla handlu.
- c) Botanika: Dokładne przerobienie tych klas i typów, które dla rolnictwa lub handlu mają praktyczne znaczenie.
Objaśnienie rozwoju roślinnych płodów handlowych (guma, drzewo i t. d.).

Cała nauka ma się o ile możności odbywać na okazach.

XIII. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych zjawisk w przyrodzie w praktycznem zastosowaniu, o ile możności zapomocą eksperymentów.

KURS I. (3 godziny).

Ogólne własności ciał. Siły drobinowe i stany skupienia. Nauka o cieple. Statyka i dynamika ciał stałych, ciekłych i lotnych. Objaśnienie maszyny parowej, motorów gazowych i wodnych. Magnetyzm i elektryczność. Najważniejsze zastosowanie w praktyce prądu elektrycznego. Objaśnienie najważniejszych narzędzi w praktyce, które polegają na prawach akustyki i optyki.

XIV. Chemia.

Cel nauki: Dokładna, na doświadczeniach oparta znajomość ważniejszych pierwiastków i ich związków ze względu na ich pochodzenie, otrzymywanie, własności i zastosowanie w granicach zakreszonych przez potrzeby handlu i przemysłu.

KURS II. (3 godziny).

Chemia ogólna i chemia związków nieorganicznych z możliwym ograniczeniem części czysto teoretycznej, natomiast ze szczególnem uwzględnieniem tych pierwiastków i związków, które w życiu praktycznem szerokie znajdują zastosowanie.

KURS III. (2 godziny).

Najważniejsze szczegóły z chemii organicznej, omawiane głównie ze względu na zastosowanie praktyczne.

Wycieczki do fabryk chemicznych i pokrewnych należy urządzać o ile to możliwe z uczniami obydwu kursów.

Ci uczniowie, którzy chcą nabyć w nauce chemii głębszych wiadomości, mogą brać udział w ćwiczeniach praktycznych w chemicznem laboratorium, gdzie mogą sobie przyswoić zasady analizy jakościowej i ilościowej.

XV. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobienie pięknego i szybkiego pisma.

KURS I. (3 godziny).

Gruntowne ćwiczenia w piśmie łacińskiem w różnych wielkościach.

KURS II. (2 godziny).

Pismo rondowe w różnych wielkościach, — kupieckie pismo z uwzględnieniem metody w szybkim piśmie (dyktaty wzorowych listów i wypracowania listów w oznaczonym czasie).

XVI. Stenografia i pismo maszynowe.

Cel nauki: Biegłość w pisaniu 80—100 słów na minutę. Wprawne odczytywanie własnego stenogramu. Wprawa w używaniu maszyn do pisania.

KURS III. (2 godziny).

Tworzenie i skracanie słów.

KURS IV. (2 godziny).

Skracanie zdań. Ćwiczenia stenograficzne. Ćwiczenia z maszynami do pisania.

XVII. Język polski (wykładowy).

Cel nauki: W rozszerzającym się stopniowo zakresie myśli uczniów biegle i pod względem stylu poprawne władanie językiem w mowie i piśmie. Pogląd na ważniejsze epoki dziejów piśmiennictwa, oparty przeważnie na życiorysach poetów i na lekturze kilku wybitnych dzieł klasyków. Poznanie na tej podstawie głównych rodzajów prozy i poezji.

KURS I. (4 godziny).

Gruntowne utrwalenie zasad gramatyki, które ma także posłużyć za przygotowanie do nauki obcych języków. Głosownia i fleksja. Nauka o zdaniu. Biegłość i wprawa w ortografię. Czytanie i omawianie wzorowych ustępów z prozy opowiadającej i opisowej. Deklamacja.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie domowe i szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie nauki o zdaniu i interpunkcyi. Dalsze ćwiczenia ortograficzne. Lektura i omawianie trudniejszych wzorowych

ustępów z prozy opowiadającej i opisowej. Rozbiór ich przewodniej myśli i stylu. Deklamacya i wyuczanie się na pamięć krótkich ustępów z prozy lub takowych streszczanie.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (3 godziny).

Oparta na przykładach charakterystyka form artystycznych z zakresu poezyi i prozy, przyczem wyjaśnić można główne zasady prozody i metryki. Lektura przekładów z klasycznych poetów greckich i rzymskich, jakoteż poetów średniowiecznych. Przegląd utworów poezyi do Mickiewicza (włącznie) w związku z najważniejszymi datami z życia czytanych poetów. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS IV. (3 godziny).

Lektura i rozbiór arcydzieł poezyi i prozy nowożytnych poetów klasycznych w związku z wyjaśnieniami literackimi i biograficznymi. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

XVIII. Język niemiecki i korespondencya.

Cel nauki: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiedna biegłość w ustnem a zupełna pewność w piśmiennem używaniu języka tak w mowie potocznej, jak i kupieckiej. Poznanie najważniejszych dzieł literatury niemieckiej, począwszy od Leasinga wedle stosownego wyboru.

KURS I. (5 godzin).

Gruntowne utrwalenie zasadniczych prawideł gramatycznych. Zdanie pojedyncze. Głosownia. Imiona. Partykuły.

Ćwiczenia ortograficzne ze szczególnem uwzględnieniem długich i krótkich samogłosek. Dzielenie wyrazów i pisanie wielkich liter, praktyczne ćwiczenia w interpunkcyi. Miesięcznie jeden dyktat.

Czytanie biegle i z należytem zrozumieniem. Opowiadanie czytanych ustępów. Wyuczanie się na pamięć odpowiednich ustępów z książki.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS II. (5 godzin).

Słowo. Zdanie pojedyncze rozwinięte. Zdanie złożone. Zdania współrzędne połączone.

Lektura wedle wypisów z objaśnieniami i rozbiór ustępów na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć ustępów poetycznych i prozaicznych. Wypracowania piśmienne. Co miesiąc dyktat dla wprawy w ortografię. Opisy i opowiadania wedle danych dyspozycji.

Co trzy tygodnie zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (5 godzin).

Zdanie złożone (zdania połączone podrzędne i okresy). Etymologia. Lektura i omawianie trudniejszych ustępów treści opowiadającej i opisowej. Rozbiór tychże na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć i deklamacja poetycznych i prozaicznych ustępów.

Ćwiczenia piśmienne: Dwa zadania miesięcznie, naprzemian szkolne i domowe. Pisanie listów prywatnych.

KURS IV. (4 godziny).

Zasady prozody i metryki. Ćwiczenia w dysponowaniu. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych od Lesinga począwszy. Krótkie życiorysy najważniejszych poetów tego okresu ze szczególnem uwzględnieniem poetów austriackich.

Co miesiąc zadanie szkolne i domowe, między temi jeden temat wolny z tego, co uczeń sam przeżył, widział lub słyszał.

Systematycznie przeprowadzona nauka kupieckiej korespondencji w języku niemieckim. Wyuczenie się na pamięć charakterystycznych frazesów, form i zwrotów.

Zadania domowe i szkolne w miarę potrzeby.

U w a g a. Nauka udziela się już od klasy I. wyłącznie w języku niemieckim.

XIX. Język francuski i korespondencya.

C e l n a u k i: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiednia biegłość w ustnym a zupełna pewność w piśmiennem użyciu języka, tak w mowie potocznej, jak i kupieckiej. Zznajomo-

mienie się z kilku najważniejszymi dziełami literatury francuskiej od Ludwika XIV. wedle stosownego wyboru.

KURS I. (3 godziny).

Dokładne poznanie wymowy i najważniejsze zasady z nauki o formach. Ćwiczenia w czytaniu i ortografii. Słowa posłukowe „avoir“ i „être“ oraz odmiana słów regularnych. Częste tłumaczenie w szkole i w domu.

Co dni 14 zadanie szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach. Ustne i pisemne ćwiczenia gramatyczne. Dyktaty. Rozbiór i kursoryczna lektura ustępów z chrestomatyi. Przyswojenie sobie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia pamięciowe. Stopniowe próby w ustnem wysławianiu się.

Oprócz ciągłych ćwiczeń domowych co dni 14 zadanie szkolne.

KURS III. (4 godziny).

Główne zasady składni. Dalszy ciąg lektury. Wprowadzenie w korespondencyą handlową. Objasnienie, rozbiór, uczenie się na pamięć i układanie zwykłych listów kupieckich. Łatwe zadania. Pomnażanie zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia w ustnem wysławianiu się.

W ciągu roku używać się będzie coraz przeważniej języka francuskiego podczas nauki.

Co 8 dni zadanie domowe, co 14 dni szkolne.

KURS IV. (4 godziny).

Rozszerzenie i uzupełnienie składni. Kursoryczne powtórzenie całej gramatyki. Lektura prozaicznych i poetycznych cenniejszych utworów z czasów od Ludwika XIV., z podaniem treści i objaśnieniami w języku francuskim.

XX. Historia.

Cel nauki: Znajomość historii powszechnej, podjętej ze stanowiska ekonomicznego i kulturalnego rozwoju, ze szczególniejszem uwzględnieniem czasów nowszych.

KURS I. (2 godziny).

Historia starożytna do upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego.

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego roku, rozdzielone na cały rok. Historia wieków średnich aż do epoki odkryć.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego roku, rozdzielone na cały rok. Historia czasów nowszych, aż do rewolucyi francuskiej. Rozwój Austrii w tej epoce.

KURS IV. (2 godziny).

Historia czasów najnowszych od rewolucyi francuskiej aż do chwili obecnej. Rozwój Austro-Węgier w tej epoce. Pogląd na rozwój powszechny w ten sposób, iż wychodząc od chwili obecnej, przechodzi się główne stopnie rozwoju kulturalnego ludzkości wstecz aż do starożytności, — który to sposób postępowania połączony ma być zarazem z ogólnym powtórzeniem przedmiotu nauki wszystkich czterech lat.

XXI. Ćwiczenia chemiczne.

KURS III. (3 godziny).

Cel nauki: Wprawa w rozbiórach jakościowych i najprostszych oznaczeniach ilościowych-technicznych.

XXII. Ćwiczenia praktyczne w laboratorium towaroznawczem

KURS IV. (3 godziny).

Cel nauki: Ćwiczenia w pojedynczych częściach towaroznawstwa, stosownie do potrzeb szkoły. Nabycie wprawy w mikroskopowych badaniach i oznaczania plodów surowych i fabrykatów.

XXIII. Język angielski.

Cel nauki: Dostateczna znajomość nauki o formach i zdaniu. Odpowiednia wprawa w wyrażeniu się ustnem i na piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak w stylu handlowym. Zaznajomienie się z najważniejszymi dziełami angielskiej literatury od Elżbiety, według odpowiedniego wyboru.

KURS II. (2 godziny).

Nauka wymowy i akcentowania w systematycznym porządku. Nauka o formach, a ze składni zdania potrzebne do zrozumienia łatwych ustępów do czytania. Przyswojenie należytej wymowy i nauki o formach zapomocą dyktatów i łatwych ustępów do czytania. Ustne i pisemne ćwiczenia. Uzyskanie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Pod koniec roku pierwsze początki konwersacyi.

Prócz ciągłych prac domowych, co 14 dni jedno wypracowanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Powtórzenie i rozszerzenie nauki o formach. Dokładne poznanie składni zapomocą gramatyki i stojących z nią w związku ćwiczeń ustnych i pisemnych. Lektura opowiadającej i opisowej prozy. Łatwe wypracowania pisemne. Spamiętywanie i pisanie łatwych wzorowych korespondencyj z zakresu handlowego. Powiększenie zasobu słów i zwrotów. Dalszy ciąg konwersacyi.

Prócz ciągłych wypracowań domowych, co 14 dni jedno wypracowanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny).

Krótkie powtórzenie całej gramatyki obok zasad nauki o składaniu wyrazów i interpunkcyi. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów doborowych z podawaniem treści i objaśnień w języku angielskim. Ćwiczenia w korespondencyi handlowej. Przyswajanie pamięci charakterystycznych i wzorowych zwrotów, formułek i frazesów. Częste układanie i kopiowanie wzorowych listów.

Językiem wykładowym jest w tym roku język angielski.

Dwa wypracowania domowe i jedno szkolne co miesiąc.

XXIV. Język rosyjski.

Cel nauki: Poprawna wymowa, dostateczna znajomość gramatyki i pewność w ortografii rosyjskiej. Należyta biegłość w wyrażaniu się ustnem i w piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku handlowym. Pogląd na rozwój literatury rosyjskiej w XIX. stuleciu.

KURS II. (2 godziny).

Ćwiczenia w poprawnem wymawianiu i akcentowaniu, pisaniu i czytaniu wyrazów i zdań. Nauka o formach, a z nauki o składni reguły potrzebne do zrozumienia zdań pojedynczych. Przystawianie w pamięci wyrazów i zwrotów rosyjskich, ćwiczenia ustne i pisemne.

Zadania szkolne i domowe naprzemian co 14 dni.

KURS III. (2 godziny).

Lektura i tłumaczenie trudniejszych ustępów prozaicznych treści opowiadającej lub opisującej, jakoteż łatwych poezyj, wraz z krótkimi życiorysami poetów. W związku z lekturą dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku odczytanych ustępów. Dalsze ćwiczenia w gramatyce i ortografii, coraz trudniejsze dyktaty. Pod koniec odczytywanie i omawianie wzorów pism handlowych, bankowych i giełdowych, przyswojenie sobie tytułów, przestrzeganych w stylizacji rosyjskiej, wyuczanie się wyrażań i zwrotów, jako też terminów w handlowej rosyjskiej stylistyce. Próby tłumaczenia na język rosyjski wzorowych listów i innych pism i dokumentów handlowych polskich. Wypracowania domowe i szkolne (jedno co dwa tygodnie).

KURS IV. (2 godziny).

Lektura wyborowych ustępów prozaicznych z odpowiedniej książki do czytania i jednego ze znakomitych dzieł literatury XIX. wieku w całości. W związku z lekturą powtórzenie, uzupełnienie i zebranie w system całego przerobionego materiału gramatycznego. Dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku, dalsze ćwiczenia w ortografii i stylistyce.

Pogląd na literaturę rosyjską XIX. wieku. Obok tego — dyktaty oryginalnych listów i innych dokumentów rosyjskich, odnoszących się do zawodu kupieckiego, tłumaczenia ich na język polski i retrowersye. Wypracowanie podług danych wzorów podobnych pism fachowych rosyjskich. Dalsza wprawa w rozumieniu i używaniu najważniejszych terminów fachowych, odnoszących się do spraw handlowych, bankowych, giełdowych i ksiązkowania.

Wypracowania domowe i szkolne (1 na miesiąc).

II.

Plan nauk w handlowej szkole uzupełniającej.

P R Z E D M I O T	Liczba godzin nauki tygodniowej na kursie		
	I.	II.	III.
1. Rachunki	3	2	2
2. Buchhalterya	—	2	2
3. Korespondencya i ćwiczenia kantorowe	—	1	2
4. Nauka o handlu i wekslach	—	—	2
5. Geografia	1	2	1
6. Kaligrafia	2	1	1
7. Język niemiecki	3	2	2
8. Język polski	3	2	—
Razem	12	12	12

Program szczegółowy nauk w handlowej szkole uzupełniającej.

I. Rachunki.

Cel: Pewność w wykonywaniu najważniejszych dla kupca rachunków w interesach towarowych.

K u r s I.

(3 godziny).

Rachowanie liczbami niemianowanemi, cztery działania na liczbach całkowitych i ułamkach dziesiętnych. Rachowanie ułamkami zwyczajnymi o licznikach i mianownikach jedno- a najwyżej dwucyfrowych. Zastosowanie praktycznych sposobów rachowania w powyższych działaniach. Rachowanie liczbami mianowanemi. Rozkładanie i redukcya. Układ metryczny miar i wag.

K u r s II.

(2 godziny).

Powtórzenie materiału naukowego klasy I. a szczególnie materiału, opracowanego w ostatnich miesiącach. Wnioskowanie, praktyka włoska, rachunek łańcuchowy. Najważniejsze wiadomości o stosunkach i proporcjach; reguła trzech prosta; rachunek procentowy, zastosowanie do przykładów praktycznych, n. p. do obliczenia zysku, straty, rabatu, prowizyi, straty na wadze i t. p. Obliczanie prowizyi za lata, miesiące, dni. Proste przykłady rachunku mieszaniny. Najważniejsze wiadomości o systemach monet, miar i wag w Austro-Węgrzech, w Niemczech, Francyi, Włoszech, Anglii i Rosyi z ciąglem uwzględnianiem stosunków krajowych. Zalety systemu metrycznego. Proste kalkulacye towarów w walucie krajowej i obcej. Układanie not, faktur i rachunków w formie używanej w praktyce.

K u r s III.

(2 godziny).

Powtórzenie trudniejszych partyi z klasy II. Rachunek bieżący według metody używanej. Środki zapłaty w handlu używane: złoto, waluta srebrna, moneta zdawkowa, pieniądz papierowy, azio, przekaz pocztowy, przekazy (czeki). Korzystanie z pocztowej Kasy oszczędności. Weksel. Najważniejsze wiadomości o obrotach weksli miejscowych i dewiz (Rachunek dyskontu wekslowego). objaśnienie ceduły wiedeńskiej.

Nauka ma być o ile możności ożywiona i uproszczona przez używanie formularzy.

2. Buchalterya.

Cel: Teoretyczna i praktyczna znajomość rozmaitych sposobów prowadzenia ksiąg w mniejszych interesach towarowych sposobem kupieckim.

K u r s II.

(2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ceny towarów.

a) Teorya: zadanie buchalteryi, najważniejsze paragrafy kodeksu handlowego, odnoszące się do prowadzenia ksiąg kupieckich. Objasnienie wyrazów technicznych. Urządzenie primanoty, księgi kasowej, księgi głównej, inwentarza.

b) Przeprowadzenie praktyczne jednomiesięcznego interesu handlu drobiazgowego w powyższych czterech księgach.

K u r s III.

(2 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia ilościowego i wartościowego.

a) Teorya: Charakter i wartość tego książkowania, urządzenie ksiąg pomocniczych.

b) Przeprowadzenie praktyczne dwumiesięcznego interesu handlu hurtownego w związku z handlem drobiazgowym.

3. Korespondencya i ćwiczenia kantorowe.

Cel: Biegłość w wykonywaniu najzwyklejszych prac kantorowych w mniejszym interesie towarowym.

K u r s II.

(1 godzina).

Wiadomości wstępne o stylu kupieckim. Forma listu kupieckiego. Manipulacya z listami wchodzącymi i wychodzącymi wogóle. Szczegółowe opracowanie następujących rodzajów listu: okólników, listów z poleceniem kupna, sprzedaży lub zamówienia towarów, listów z fakturami, listów z odwołaniem polecenia, rozmaitych poświadczeń, jak poświadczenia odbioru, dostawy, skryptów dłużnych, kwitów, listów kredytowych. Układanie telegramów.

K u r s III.

(2 godziny).

Listy frachtowe, deklaracje towarów (dla manipulacji cłowej), oferty, pisma polecające, pisma z zapytaniem, listy upominające, listy o rachunek bieżący, listy w sprawach wekslowych, pełnomocnictwa, rewersy, łatwe kontrakty najmu i podania do władz, jak n. p. zgłoszenie firmy w celu zapisania jej do rejestru handlowego, doniesienie o wstąpieniu lub wystąpieniu wspólnika i t. p. (Takie podania mają być o tyle opracowywane, aby uczniowie zyskali pewien pogląd na sprawę).

Przy nauce korespondencji uważa się szczególnie na ćwiczenie w formułach wstępnych i końcowych rozmaitych listów.

4. Nauka o handlu i wekslach.

Cel: Znajomość najważniejszych stosunków i urządzeń, dotyczących się handlu. Wyjaśnienie najniezbędniejszych dla kupca działów nauki o wekslach w związku z przykładami praktycznymi

K u r s III.

(2 godziny).

a) **Nauka o handlu.** Zasadnicze pojęcia o handlu w ogólności i jego organizacyi. Krótka charakterystyka monopolów państwowych, ochrony patentu i marki. Firma, prokura, spółka handlowa. Przepisy ustawy o kupnie, sprzedaży, cle i spedycyi. Najważniejsze wiadomości o handlu papierami wartościowymi.

b) **Nauka o wekslach.** Pojęcie i podział wekslu; zdolność wekslowa; istotne wymagania wekslu; stempel wekslowy, weksle fałszywe: żyro; akceptacya, wypłacenie, protest. Ćwiczenia praktyczne na formularzach i w sprawach wekslowych przy prowadzeniu ksiąg.

5. Geografia.

Cel: Na ogólnych wiadomościach geograficznych polegająca znajomość najważniejszych państw handlowych jako obszarów produkcji i handlu, jednak z ograniczeniem do najniezbędniejszych partyi przy ciągłym używaniu mapy.

K u r s I.

(1 godzina).

Geografia ogólna. Układ poziomy i pionowy części ziemi w zarysie; klimat, strefy, podział polityczny części ziemi ze szczególnem uwzględnieniem najważniejszych miejscowości handlowych.

K u r s II.

(2 godziny).

Geografia handlowa. Monarchia austriacko-węgierska i kraje przyległe jako obszary produkcji i handlu, jednak tylko z podaniem charakterystycznych płodów dla każdego państwa. Najważniejsze drogi żelazne i drogi żeglugi parowej. (Objaśnienie jednego z najbardziej rozpowszechnionych konduktorów kolejowych).

K u r s III.

(1 godzina).

Geografia handlowa. Reszta państw europejskich z koloniami, o ile je należy uwzględniać, samodzielne państwa pozaeuropejskie jako obszary produkcji i handlu z ograniczeniem do tych artykułów i miejscowości, które zajmują stanowisko wybitne w handlu światowym. Objasnienie mapy handlu światowego. (Główne linie żeglugi pocztowej i linie telegrafów podmorskich).

6. Kaligrafia.

Cel: Wyrobiecie pięknego i biegłego pisma.

K u r s I.

(2 godziny).

Wielokrotne ćwiczenie w piśmie potocznem i łańskim.

K u r s II i III.

(Po 1 godzinie).

Pismo kupieckie (potoczne i angielskie) z uwzględnieniem sposobu szybkiego pisania. Pismo rondowe w rozmaitych wielkościach. Sygnatury kupieckie.

7. Język niemiecki.

Cel: Rozszerzenie i pogłębienie wiadomości, które uczniowie posiadają. Ćwiczenia w używaniu języka w słowie i piśmie w zakresie potrzeb uczniów.

K u r s I.

(3 godziny).

Biegle i należyte czytanie z objaśnieniem wyrazów i treści. Ćwiczenia ortograficzne. Objasnienie najważniejszych wyrazów obcych, używanych w stylu kupieckim. Zdanie proste i złożone. Układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycji.

K u r s II.

(2 godziny).

Dalsze ćwiczenia w czytaniu. Reprodukcyja ustępów czytanych. Układanie łatwych listów kupieckich według danych wzorów.

K u r s III.

(2 godziny).

Czytanie. Opracowanie łatwych listów kupieckich według danych dyspozycji.

8. Język polski.

Cel: Jasne zrozumienie zdań czytanych i mówionych w języku ojczystym; biegle i wyraźne czytanie druku i pisma; zdolność wyrażania myśli w słowie i piśmie.

K u r s I.

(3 godziny).

Biegle i należyte czytanie; objaśnienie słów i treści, ustna reprodukcyja ustępów czytanych; ćwiczenia w ortografii obcych wyrazów o podobnem brzmieniu, tudzież wyrazów, używanych w stylu kupieckim. Rozszerzone zdanie proste; zdanie złożone; wszystkie części mowy z ćwiczeniami w ich używaniu. Pisemna reprodukcyja słyszanych i czytanych opowiadań łatwej treści; układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycji (wstęp, treść właściwa, zakończenie).

K u r s II.

(2 godziny).

Czytanie wzorów literatury polskiej XIX. w. Układanie łatwych listów kupieckich według danych wzorów i na podstawie dyspozycji.

III.

Wydział Zarządu Wyższej Szkoły handlowej.

Przewodniczący:

Mendelsburg Albert, radca cesarski, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III klasy i Franciszka Józefa, prezes Izby handlowej i przemysłowej, właściciel domu bankowego, radca miejski.

Zastępca przewodniczącego i delegat Wydziału krajowego:

Dr. Weigel Ferdynand, radca cesarski, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III klasy Franciszka Józefa, b. Prezydent miasta Krakowa, adwokat kraj., poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, szef biura Izby handlowej, radca miejski.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr. Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austriackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III klasy, członek Izby Panów, c. k. Radca dworu, profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie, poseł na Sejm krajowy.

Delegaci Rady miejskiej:

Dr. Leo Juliusz, profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek Komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, członek wielkiego wydziału Kasy oszczędności miasta Krakowa.

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału kongregacyi kupieckiej, członek wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr. Benis Artur, adwokat krajowy, sekretarz Izby handlowej.

Kwiatkowski Jan, właściciel składu węgla i drzewa, radca miejski, assesor dla spraw handlowych przy Sądzie krajowym, członek wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Kongregacyi kupieckiej:

Fischer Władysław, właściciel handlu korzennego i składu papieru, członek Rady powiatowej krakowskiej, właściciel dóbr, zastępca przewodniczącego Kongregacyi kupieckiej, członek wydziału wielkiego Kasy oszczędności miasta Krakowa.

Dr. Szarski Henryk, współwłaściciel handlu korzennego pod firmą S. Szarski i Syn, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie.

Dyrektor Szkoły:

Dr. Bandrowski Ernest, kawaler cesarskiego orderu Franciszka Józefa, profesor i przełożony wydziału chemii technicznej w c. k. państwowej Szkole przemysłowej, profesor nadzw. w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek-korespondent Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski, prezes Towarzystwa Szkoły ludowej w Krakowie.

IV.

Grono nauczycielskie Wyższej Szkoły handlowej.

Dyrektor:

Dr Bandrowski Ernest, j. w.

Nauczyciele:

A) W Wyższej Szkole handlowej.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Alberti Stanisław, profesor c. k. państwowej szkoły przemysłowej	Chemii. Towaroznawstwa. Ćwiczenia chem.	II III III	3 2 3
2.	Dr Bandrowski Ernest, j. w.	Chemii.	III	2
3.	Bigo Kazimierz, urzędnik austr. węg. Banku.	Rachunków kup. Korespondencyi. Buchalteryi.	III III III	2 2 4
4.	Bobek Kazimierz, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Historyi natural.	I	3
5.	Ciempa Paweł, urzędnik austr. węg. Banku.	Rachunków kup.	II	4
6.	Heck Waleryan, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Historyi i Geo- grafii.	II	4
7.	Hołubowicz Kazimierz, właściciel pensjonatu.	J. angielskiego.	II	2
8.	Jaglarz Andrzej, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	Fizyki.	I II	3 1

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
9.	Jaworski Stanisław, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Rachunków kupieckich.	I	4
10.	Kannenberga Józef, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. niemieckiego. (Gospodarz III kur.)	II III	5 5
11.	Dr Kosiński Władysław, profesor c. k. Gimnazjum III-go.	Stenografii.	III	2
12.	Kranz Ignacy, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Matematyki. (Gospodarz II kur.)	I II III	2 2 2
13.	Krókowski Leon, em. prof. Gimn. Zastępcą dyrektora.	J. polskiego. (Gospodarz I kur.)	I	4
14.	Lachowicz Julian, profesor c. k. państw. Szkoły przemysłowej.	Historii i geografii.	I	4
15.	Mazanowski Mikołaj, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. polskiego.	III	3
16.	Oleś Andrzej, buchalter gazowni.	Buchalterii. Korespondencyi.	II II	2 2
17.	Peszkowski Ludwik, nauczyciel szkół wydziałowych.	Kaligrafii.	I II	3 2
18.	Rongier Paweł, nauczyciel języka francuskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim.	J. francuskiego.	I II III	3 4 4
19.	Rząca Tadeusz, urzędnik Towarzystwa wzaj. ubezpieczeń.	Cwiczeń kantorowych.	I	2
20.	Sędzimir Mieczysław, dyrektor filii Banku krajowego.	Nauki o handlu.	II	2

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
21.	Spitzer Roman, profesor c. k. wyższej Szkoły realnej, radca szkolny.	Historyi i geografii.	III	4
22.	Szajdzicki Euzebiusz, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. niemieckiego.	I	5
23.	Dr Wróblewski Stanisław, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego.	Prawa wekslow.	III	2
24.	Zawiliński Roman, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	J. polskiego	II	4
25.	Żukowski Antoni, profesor seminarium nauczycielskiego.	J. rosyjskiego.	II	2

B) W Niższej Szkole handlowej.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Heck Waleryan, j. w.	Geografii.	I II III	1 2 1
2.	Ottmann Rudolf, kustosz biblioteki Jagiellońskiej.	J. niemieckiego. (Gospodarz III kl.)	I II III	4 3 3
3.	Peszkowski Ludwik, j. w.	Kaligrafii.	II III	1 1
4.	Pieniążek Czesław, profesor c. k. Szkoły wyższej realnej.	J. polskiego. Gospodarz II kl.	I II III	2 2 2
5.	Przybyłowicz Józef, urzędnik Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu.	Ćwiczeń kantorow. Nauki o handlu. Buchalteryi. Korespondencyi.	II II III III III	1 1 1 2 1
6.	Waciega Henryk, dyrektor Szkoły wydziałowej.	Kaligrafii. Rachunków kupieckich. (Gospodarz I kl.)	I I II III	2 3 2 1

V.

Uczniowie.

Statystyka uczniów.

Wyższa Szkoła handlowa.

	I kurs	II kurs	III kurs	Razem
Na początku r. szk. 1900 przyjęto uczniów	24	24	13	61.
W ciągu roku szk. 1900 wystąpiło uczniów	11	11	2	24.
Z końcem roku szk. 1900 było uczniów	13	13	11	37.

Wedle miejsca urodzenia:

	I kurs	II kurs	III kurs
W. Księstwo Krakowskie	4	9	4.
Galicja	6	3	6.
Bukowina	—	—	—.
Węgry	—	—	—.
Królestwo Polskie	1	1	1.
Morawa	1	—	—.
Niższa Austria	1	—	—.
Razem	13	13	11.

Wedle wyznania:

Religii rzymsko-katolickiej	8	7	9.
„ grecko-katolickiej	—	—	1.
„ mojżeszowej	5	5	1.
„ ewangelickiej	—	1	—.
Razem	13	13	11.

Wedle narodowości:

Polaków	13	13	11.
-------------------	----	----	-----

Wedle wieku:				I kurs	II kurs	III kurs
Uczniów	liczących	lat	15	1	—	—.
"	"	"	16	3	—	—.
"	"	"	17	1	1	—.
"	"	"	18	3	2	—.
"	"	"	19	2	3	3.
"	"	"	20	1	3	—.
"	"	"	21	—	2	4.
"	"	"	22	1	1	1.
"	"	"	23	1	—	—.
"	"	"	25	—	—	1.
"	"	"	26	—	1	1.
"	"	"	28	—	—	1.
Razem				13	13	11.

Wynik klasyfikacyi za rok szkolny 1900:

	I kurs	II kurs	III kurs
Stopień celujący otrzymało uczniów . . .	—	1	—.
" I-szy " " . . .	9	7	5.
" II-gi " " . . .	3	—	—.
" III-ci " " . . .	—	—	—.
Przeznaczono do egzaminu poprawczego	1	5	6.

Niższa Szkoła handlowa.

W roku szkoln. 1900 zapisało się do klasy I uczniów . . .	24,
" " " " " " " " II " " . . .	21,
" " " " " " " " III " " . . .	15.
Razem	60.

W ciągu roku szkolnego opuściło Zakład 17 uczniów, z końcem roku szkolnego było zatem uczniów 43, a mianowicie otrzymało:

	w klasie I	II	III	Razem
Stopień celujący	—	1	2	3.
„ I-szy	11	11	6	28.
„ II-gi	1	—	—	1.
„ III-ci	3	1	—	4.
Przeznaczono do egzaminu poprawcz.	1	3	3	7.
Razem	16	16	11	43.

Z tych było wyznania rzymsko-katol. 25, mojżeszowego 18 uczniów.

Powyższe zestawienie statystyczne wykazuje, że w obu oddziałach szkoły liczba uczniów jest skromna. Pochodzi to z odmiennych przyczyn w szkole wyższej, z odmiennych w uzupełniającej.

W wyższej szkole powoduje ją w pierwszym rzędzie brak zatwierdzonego przez Rząd statutu organizacyjnego. Z tego powodu szkoła nie mogła uzyskać dotąd prawa publiczności i przywilejów z tem prawem związanych — mianowicie:

a) Szkoła nie mogła dotychczas uzyskać dla swych uczniów prawa jednorocznej służby wojskowej, bez którego w dzisiejszych warunkach o należyтым rozwoju szkoły i myśleć nie można. A gdy dopiero z początkiem października 1899 r. otwartą została c. k. państwowa szkoła handlowa we Lwowie, wyposażona w to prawo — nic dziwnego, że młodzież sposobiąca się do zawodu handlowego, udaje się do szkół pozakrajowych. I rzeczywiście znajdujemy jej spory zastęp wszędzie, z uszczerbkiem jej materyalnym, bo szkoły te są bardzo kosztowne, i moralnym, bo utrwalają w młodzieży, a więc w przyszłości także w społeczeństwie ten brak zaufania we własne siły, który tyle szkody sprawił już u nas, który wprost tamuje i dławi każdą energiczniejszą inicjatywę, zwłaszcza na polu praktyki zawodowej.

b) Z braku decyzji ministeryalnej szkoła nasza jest prywatną i dlatego młodzież jej nie korzysta z licznych stypendyów, o jakie ubiega się młodzież szkół publicznych. Szczegół ten nie potrzebuje dalszych wyjaśnień, bo każdemu wiadomo, jak wielkiem dobrodziejstwem są owe zasiłki dla przeważnie biednej młodzieży szkolnej, jak wielkim środkiem pedagogicznym są one w rękach dyrekcyi i grona nauczycielskiego. O ileż ważniejsze zadanie należy im przypisać w szkole zawodowej, która ma wytworzyć

w kraju nowe niejako drogi kształcenia się. I dlatego takim nowym szkołom przyznaje się z góry odpowiednią kwotę na zasiłki stypendyjne. Tak postępuje Rząd i kraj ze szkołami przemysłowymi — szkoły handlowe natomiast, zwłaszcza krakowska, taką opieką się nie cieszą. I dlatego dyrekcyja ze swej strony stara się złe usunąć i w obszernych memoriałach zwróciła się do Rządu, kraju i najrozmaitszych instytucji, upraszając 1) o przypuszczenie młodzieży szkoły krakowskiej do współubiegania się o stypendya fundacyjne, a 2) o przyznanie różnych subwencji na zasiłki stypendyjne dla pilnych a biednych uczniów wyższej szkoły handlowej w Krakowie. Wynik tych starań dotąd następujący: Arcybractwo miłosierdzia pismem z dnia 12 stycznia 1900 l. 1239 zawiadomiło Dyrekcyą, iż począwszy od następnego roku szkolnego dopuści młodzież wyższej szkoły handlowej w Krakowie do ubiegania się o stypendya fundacyjne Arcybractwa, o ile temu nie sprzeciwiają się warunki aktów fundacyjnych. Toż Arcybractwo, jakoteż i Rada miasta a wreszcie Stowarzyszenie izraelitów postępowych przyznały kilku uczniom szkoły w r. b. zasiłków jednorazowych. Wreszcie Wydział krajowy udzielił na r. b. trzem uczniom tj.: Zarembie, Wyszynskiemu i Mehoferowi trzy stypendya w kwocie 250—300 złr. Początek to skromny, ale rokujący nadzieje. Niepodobna bowiem przypuszczać, aby zapomniano o tej młodzieży, po której z czasem kraj może oczekiwać znacznych usług, a która po większej części jest bardzo biedna.

Skromna frekwencya w szkole uzupełniającej pochodzi przeważnie z nienależytego rozumienia potrzeby zawodowej nauki ze strony bardzo znacznej większości naszych warstw kupieckich, którym nauka uzupełniająca zdaje się dość zbyteczną tak, że uwalnianie uczniów na dwie godziny nauki szkolnej jest dla nich ofiarą za dużą, jeżeli nie niepotrzebną. Z takim zapatrywaniem mają do walczenia szkoły uzupełniające handlowe wszędzie, tylko u nas w stopniu oczywiście bardzo wybitnym, ażeby śnać nie sądzono, że w którymkolwiek punkcie naszego stanowiska pozwolimy się zepchnąć z szarego końca. Dosyć bowiem powiedzieć, że do uzupełniającej szkoły handlowej w Krakowie, siedzibie starodawnej kongregacji kupieckiej, było zapisanych w r. 1900 uczniów 60, uczęszczało 43, a ukończyło kurs III — aż siedmiu! — Te liczby nie potrzebują komentarza i chyba nie dowodzą, jakoby kupiectwo

nasze w przeważnej swej części rozumiało siłę i znaczenie wykształcenia zawodowego. Jest to objaw wprost niepokojący, obawiać się bowiem można, że zapisze się w bilansie rozwojowym naszego kupiectwa klęskami podobnie, jak brak oświaty elementarnej u szerokich warstw ludowych przysparza społeczeństwu wstydu i szkód nie mało. — I dlatego należy tu działać energicznie, a zadania tego z natury rzeczy musi się podjąć światła warstwa naszego kupiectwa i handlu, a przede wszystkim Izba handlowa i kongregacja kupiecka w Krakowie. Nagłego polepszenia oczekiwać nie można, ale całkiem pewnie zwrotu ku lepszemu.

Frekwencja szkolna jest nie tylko niedostateczna, ale także niejednostajna. Widać to ze stosunku niekorzystnego między uczniami zapisanymi a klasyfikowanymi. Z 61 zapisanych do Akademii, było klasyfikowanych tylko 37, tj. 60%, przestało zaś uczęszczać na kursie I i II po 11, na kursie III — 2.

Czem się to zjawisko tłumaczy? Na I. kursie tłumaczy się ono po części słabem przygotowaniem uczniów, a na II i następnych także nienależytem przykładaniem się do nauk z jednej, a ściśle przestrzeganiem ze strony zakładu wymagań szkolnych, zakreślonych programem naukowym z drugiej strony. Program naukowy szkoły tworzy bowiem celową całość a przede wszystkim domaga się bezwzględного spełnienia i tylko w pewnej dość ciasnej mierze, może się stosować do poziomu inteligencji uczniów. Stąd też wymaga szkoła pewnego stopnia przygotowania, a następnie jednostajnej pilności i usilnej pracy, bo tylko wtedy może być spokojną o postęp i wiedzę swych wychowanków. Tymczasem — jak inne szkoły zawodowe — tak i handlowa, spotyka się na wstępie po większej części z młodzieżą, która z rozmaitych powodów nie mogła się utrzymać w szkole średniej, z młodzieżą na ogół biorąc, może nie mniej zdolną, ale mniej pracowitą i mniej karną a nadto do pewnego stopnia mniej świadomą celu swego pobytu w szkole. Gdy ta młodzież dostanie się pod ścisły rygor szkolny — doznaje do pewnego stopnia zawodu, który przejawia się bądź to dobrowolnem opuszczaniem zakładu, bądź też przymusowem jej wykreśleniem z katalogu szkolnego. Zjawisko to w najostrzejszej formie przejawia się zazwyczaj na pierwszym kursie i zdaje się, że jest ogólnem we wszystkich

szkołach, skoro Ministerstwo ośw. w reskrypcie z d. 28 grudnia 1899 l. 31707 zwróciło uwagę wszystkich dyrekcji wyższych szkół handlowych na konieczność przestrzegania warunków przyjęcia uczniów do wyższych szkół handlowych. W reskrypcie tym czytamy co następuje:

Wiadomą jest rzeczą, że obecnie jeszcze zgłasza się do wyższych szkół handlowych wielu kandydatów, pochodzących ze szkół średnich (gimnazyów i szkół realnych), którzy kilka klas takiej szkoły ukończyli ze słabym postępem i stanowią wogóle materiał uczniów mniejszej wartości. Do takich kandydatów należy w interesie samej nauki zawodowej stosować jak najściślej przepisane warunki przyjęcia, doświadczenie okazało bowiem, że rezultaty nauki bywają stosunkowo małe w tych szkołach, które w przyjmowaniu nowych uczniów postępują łagodnie. A dalej: Nie należy przeto dążyć do zbytniego powiększenia liczby uczniów, lecz do tego, aby nowo przyjęci byli rzeczywiście uzdolnieni do intensywnej pracy zawodowej, a abiturycenci przyczyniali się do podniesienia dobrej sławy zakładu.

C. k. Rada szkolna krajowa wzywa przeto dyrekcję, aby przy przyjmowaniu nowych uczniów do wyższej szkoły handlowej przestrzegała z całą ścisłością przepisów statutu, a tem samem przyczyniała się do podniesienia wiedzy stanu handlowego i do pozyskania dla swego zakładu jak najlepszej opinii szkół zawodowych.

W naszych warunkach, gdzie stosunki międzyspołeczne, powiedziałbym, mniej są ukształtowane, niż gdzieindziej, szkoła prawdopodobnie długo będzie walczyć, bądź ze słabem przygotowaniem, bądź też brakiem pilności, pracy, świadomości niejako zawodowej uczniów. Ale właśnie dlatego musi szkoła z całą konsekwencyą przestrzegać karność i obowiązkowości, nadto zdobycia pewnej silnej wiedzy zawodowej u uczniów, aby spełniła zadanie swoje t. j., aby wydając rok rocznie zawodowo i moralnie tegich ludzi, podnosiła wykształcenie zawodowe w kraju. Cóż bowiem za pożytek ze szkoły, która do tego obowiązku się nie poczuwa?

W tych kilku słowach określone są zasady, któreimi Zarząd wraz z dyrekcją i gronem nauczycielskiem kierują się w prowadzeniu szkoły. Niechże te zasady będą znane rodzicom, którzy

swych synów oddają do wyższej szkoły handlowej, niech się niemi przejmą uczniowie nasi, aby nie doznając zawodu, wyrobili się w szkole na dzielnych obywateli społeczeństwa.

Imienny spis uczniów

wedle klasyfikacyi za rok szkolny 1900.

Wyższa Szkoła handlowa:

KURS I.

Stopień I otrzymali:

1. Bryjak Franciszek.	5. Postulka Eugeniusz.
2. Czapnicki Kalman.	6. Przybyszowski Eugeniusz.
3. Halpern Edward.	7. Seidler Herman.
4. Ligęza Tadeusz.	8. Tchórzewski Rudolf.
9. Gliński Michał.	

KURS II.

Stopień I z odznaczeniem otrzymał:

1. Maślanka Franciszek.

Stopień I otrzymali:

2. Birbaum Izydor.	5. Grünauer Józef.
3. Fromowitz Samuel.	6. Laberschek Ignacy.
4. Grabowski Maryan.	7. Liebeskind Izaak.
8. Zawistowski Maksymilian.	

KURS III.

Stopień I otrzymali:

1. Czyż Aleksander.	3. Ost Saul.
2. Damasiewicz Stanisław.	4. Wyszyński Benedykt.
5. Znamieński Klemens.	

Niższa Szkoła handlowa
wedle klasyfikacji za II półrocze roku szkolnego 1900:

KURS I.

Stopień I otrzymali:

1. Abrahamowicz Markus.	6. Makuch Stanisław.
2. Bochnakiewicz Ludwik.	7. Mikoszewski Wacław.
3. Hołowacz Leon.	8. Rotter Zygmunt.
4. Janowski Seweryn.	9. Schlang Adolf.
5. Lasocki Władysław.	10. Siberzweig Juda.
11. Stańczyk Teodor.	

KURS II.

Stopień I z odznaczeniem otrzymał:

1. Herzog Wilhelm.

Stopień I otrzymali:

2. Drozdowski Szymon.	7. Pfeffer Markus.
3. Gottlieb Henryk.	8. Rąb Stanisław.
4. Hirschberg Zygmunt.	9. Spatz Chaim.
5. Krzyżak Antoni.	10. Steindel Julian.
6. Mirisch Benjamin.	11. Studentowicz Roman.
12. Wieczorek Roman.	

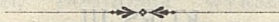
KURS III.

Stopień I z odznaczeniem otrzymali:

1. Leser Ferdinand.	2. Schneier Max.

Stopień I otrzymali:

3. Adamowicz Ferdynand.	6. Kwiatkowski Gustaw.
4. Czerny Józef.	7. Kornreich Samuel.
5. Gębala Karol.	8. Żabner Józef.

VI.

Kronika Zakładu.

29 sierpnia 1899 r. C. k. krajowa Rada szkolna zawiadamia o prowizorycznem zatwierdzeniu statutu i programu wyższej szkoły handlowej w Krakowie.

6 września. Rozpoczęcie roku szkolnego. Uroczyste nabożeństwo w kościele św. Józefa.

4 października. Nabożeństwo z powodu imienia Najjaśniejszego Pana.

31 października. Wydział Zarządu Szkoły przedstawia statut organizacyjny i program nauk Wyższej Szkoły handlowej, jakoteż handlowej szkoły uzupełniającej do zatwierdzenia c. k. Radzie szkolnej krajowej we Lwowie i c. k. Ministerstwu wyzn. i ośw. w Wiedniu.

7 listopada. Dyrekcyja udaje się o stypendya i zasiłki dla uczniów do Wydziału i Banku krajowego, Arcybractwa Miłosierdzia, Izby handlowej, Rady miasta, Banku dla handlu i przemysłu, Banku hipotecznego, powiatowej Kasy oszczędności i t. d.

5 grudnia. Zarząd udaje się z prośbą do Rządu o podwyższenie subwencji.

6 grudnia. Wydział krajowy nadaje stypendyum Mehoforowi, Wyszyńskiemu i Zarembie.

12 stycznia. Arcybractwo Miłosierdzia i Banku pobożnego dopuszcza uczniów Wyższej Szkoły handlowej w Krakowie do ubiegania się o stypendya fundacyjne.

19 i 20 marca. Hospituje szkołę c. k. inspektor szkół, JW. Pan radca dworu J. N. Franke.

28. marca. C. k. Rada szkolna krajowa zawiadamia o re-skrypcie JE. p. Ministra wyzn. i ośw. z dnia 28 grudnia 1899 l. 31.707, zwracający uwagę na konieczność ścisłego przestrzegania warunków przyjęcia uczniów do wyższych szkół handlowych.

21 kwietnia. C. k. krajowa Rada szkolna podaje do wiadomości następujący okólnik:

Jego Eksc. Pan c. k. Minister wyzn. i ośw. reskryptem z dn. 17 marca 1900 l. 29345/99 oznajmił, że co do organizacji istnie-

jących w Austrii wyższych szkół handlowych zachodzi tak w kołach interesowanych, jakoteż u władz i u urzędów o tyle błędne mniemanie, że nieliczne zakłady starsze wyposażone tytułem „Akademii handlowych“ uważa się za instytucje wyższego rzędu, niż zakłady w nowszych czasach założone a nazwane „wyższemi szkołami handlowemi“.

Ponieważ to zapatrywanie jest błędne i miewa częstokroć ten skutek, że abiturycenci „wyższych szkół handlowych“ w sposób niczem nieuzasadniony narażeni są na szkodę przy otrzymywaniu posad w praktyce handlowej, co niekorzystnie wpływa na rozwój tych szkół, przeto w myśl powyższego reskryptu p. Ministra oznajmia się Dyrekcyi, że „wyższe szkoły handlowe“ należy zupełnie na równi uważać z „Akademiemi handlowemi“ tak co do organizacyi, programu i celu nauki, jakoteż co do prawa jednorocznej służby wojskowej, służącego ich abiturjentom.“

25 kwietnia. Odwiedzają szkołę: szef sekcyjny c. k. Ministerstwa wyzn. i ośw. JW. Pan Fryderyk Stadler v. Wolfersgrün, c. k. radca dworu Prof. Dr. Hugo Perger i c. k. sekretarz minist. Rudolf Förster.

26 maja. C. k. Rada szkolna krajowa przesyła następujący reskrypt (l. 11107):

C. k. Ministerstwo Wojny przyznało ukończonym uczniom wyższych szkół handlowych prawo ubiegania się o posady elewów przy komisaryatach Marynarki w równej mierze, jak i ukończonym uczniom Akademii handlowych i oznajmiło, że postanowienie to będzie ogłoszone w konkursach na powyższe posady.

30 czerwca. Zamknięcie roku szkolnego.

VII.

Wiadomości o warunkach przyjęcia, wpisach, opłacie szkolnej itd.

Wpisy do wyższej szkoły handlowej i do handlowej szkoły uzupełniającej odbywają się w dniach od 1—4 września i 25—30 czerwca.

Uczniowie mają zgłosić się do dyrektora zakładu albo przez rodziców albo ich zastępców.

Przy wpisie ma każdy uczeń przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne; gdyby nie mógł być przedstawionym przez rodziców lub ich zastępców, pisemną prośbę przez rodziców lub opiekuna wystawioną.

1) Wyższa szkoła handlowa.

a) Warunki przyjęcia:

Od ucznia, wstępującego na pierwszy kurs wyższej szkoły handlowej, wymaga się dowodu, że w roku kalendarzowym, w którym się zapisuje, ukończy czternaście lat, tudzież, że z pierwszym postępem ukończył szkołę średnią niższą (gimnazjum niższe, szkołę realną niższą, gimnazjum realne niższe) lub z postępem co najmniej dobrym trzyklasową szkołę wydziałową. W ostatnim przypadku kandydaci muszą się poddać ścisłemu egzaminowi, a to na początku roku szkolnego 1900/1 z języka polskiego i rachunków, a począwszy od r. 1901/2 z języka polskiego, rachunków i algebry.

Wymagania przy egzaminie wstępnym są następujące:

1) Z języka polskiego.

Uczeń ma łatwy ustęp dany do czytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma uczeń przy rozbiórce zdań pod względem części mowy i składni udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki.

2) Z rachunków.

Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

3) Z algebry.

Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do

sześcianu wyrażeń algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny dzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy klasę poprzedzającą tego zakładu lub podobnie zorganizowanej wyższej szkoły handlowej ukończyli ze stopniem przynajmniej pierwszym.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, mogą jednak tacy kandydaci, którzy powyższego dowodu złożyć nie mogą, za przyzwoleniem c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty być przypuszczeni do egzaminu wstępnego, przy którym oprócz odpowiedniego wieku mają okazać takie wiadomości, które odpowiadają celowi nauki klasy bezpośrednio poprzedzającej tę klasę, do której kandydat wstąpić zamierza. Egzamin ten ma się odbywać ze wszystkich przedmiotów nauki w tej klasie.

O przyjęciu uczniów nadzwyczajnych rozstrzyga konferencya nauczycieli; przyjmowanie takich uczniów zależy jednak od liczby uczniów zwyczajnych i miejsca w zakładzie.

Liczba uczniów przyjętych do jednej klasy nie może przewyższać 40.

b) Oplata szkolna.

Czesne wynosi na każdym roku wyższej szkoły handlowej 40 złr. rocznie. Oprócz opłaty szkolnej ma każdy uczeń przy przyjęciu go do zakładu złożyć jednorazową taksę w kwocie 5 złr. w. a., jako datek na środki naukowe.

Nadzwyczajni uczniowie (hospitanci) płacą oprócz taksy wstępnej czesne w kwocie 80 złr. rocznie, jeżeli zapisali się na wszystkie przedmioty, lub po 5 złr. za każdy przedmiot, na który uczęszczają.

Taksa za ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej wynosi 5 złr. rocznie.

Opłatę szkolną składa się półrocznie z góry, a mianowicie pierwszą ratę razem z taksą wstępną, drugą ratę 1 marca; w pewnych wypadkach można jednak pozwolić i na spłaty mniejszemi ratami.

c) Świadectwa.

W czasie Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych otrzymuje każdy uczeń zwyczajny wykaz klasowy, a z końcem każdego roku szkolnego świadectwo postępu, po ukończeniu zaś wyższej szkoły handlowej świadectwo odejścia, wykazujące jego zachowywanie się i całkowity wynik nauki w szkole.

Uczniowie nadzwyczajni mogą składać egzamin z przedmiotów, na które uczęszczali i otrzymują na tej podstawie świadectwo postępu.

Uczniowie, którzy opuszczają zakład podczas roku szkolnego, otrzymują wykazy frekwencyjne, w których potwierdza się jedynie, że uczęszczali na odpowiedni kurs roczny.

W wykazach klasowych i świadectwach określa się obyczaje stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, mniej odpowiednie i nieodpowiednie; uczęszczanie do szkoły stopniami: bardzo pilnie, pilnie, niejednostajnie, niedbale; postęp w przedmiotach stopniami: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

Przy ocenianiu obyczajów i postępu uczniów należy postępować z całą ścisłością. Jeżeli postęp w jednym tylko przedmiocie jest niedostateczny, konferencja nauczycieli może ucznia przypuścić do powtórzenia egzaminu z tego przedmiotu po wakacjach głównych, jeśli dotyczący nauczyciel zawodowy temu się nie sprzeciwi. Gdyby na ten egzamin nie pozwolono lub wynik jego był niepomyślny, uczeń musi klasę powtarzać.

Egzamina dojrzałości nie odbywają się w wyższej szkole handlowej. Dyrektor jest jednak obowiązany przy końcu każdego roku a szczególnie przed odejściem abiturientów ze szkoły przekonać się o tem, że uczniowie osiągnęli rzeczywiście cel nauki.

2) Uzupełniająca szkoła handlowa.

Do szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

- 1) wykazą się świadectwem uwolnienia szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okazał wiadomości, odpowiadające warunkowi 1 lub 2.

Każdy uczeń szkoły handlowej uzupełniającej ma przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości 2 złr. i corocznie 20 złr. jako opłatę szkolną, od której uwolnienie zależy od Wydziału szkolnego.

Dyrektor wyższej szkoły handlowej ma prawo zażądać od każdego pracodawcy pisemnego oświadczenia, że uczniowi swemu, przyjętemu do szkoły handlowej uzupełniającej, pozostawi czas potrzebny do uczęszczania na naukę.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu naukowego, unikać wszelkiego przeszkadzania nauce, szsnować urządzenia szkolne i środki naukowe i wogóle stosować się do zarządzeń szkoły.

Dyrekcya zawiadamia pracodawców w sposób odpowiedni w regularnych odstępach czasu o pilności ich uczniów w uczęszczaniu do szkoły.

Przy końcu roku szkolnego każdy uczeń otrzymuje wykaz zachowywania się, pilności i postępu w każdym przedmiocie nauki, a po ukończeniu całego kursu nauki świadectwo.

2) Uzupełniająca szkoła handlowa.

SPIS RZECZY.

	Str.
Wiadomości ogólne	3
1) Plan i szczegółowy program nauk wyższej Szkoły handlowej	11
2) Plan i szczegółowy program nauk uzupełniającej Szkoły handlowej	30
3) Wydział Zarządu wyższej Szkoły handlowej	36
4) Grono nauczycielskie	38
5) Uczniowie: <i>a)</i> Statystyka uczniów	41
<i>b)</i> Wynik klasyfikacji	42
<i>c)</i> Imienny spis uczniów	47
6) Kronika Zakładu	49
7) Wiadomości o warunkach przyjęcia, wpisach, opłacie szkolnej itd.	50

